

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi K. C.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 306/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 19 listopada 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 306/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej K. C. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 3.000 (trzy tysiące) złotych za okres od 11 lutego 2022 r. do 5 sierpnia 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Elżbieta Karska Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

K. C. (dalej: „skarżąca”) pismem z 5 sierpnia 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, działając na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznawania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) wniosła skargę na przewlekłość postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. III AUa 306/22. Skarżąca domaga się stwierdzenia przewlekłości wskazanego postępowania, a także przyznania jej od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 10.000 zł, jak i zasądzenia kosztów postępowania wywołanego skargą, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu skarżąca podniosła, że przez okres ponad trzech lat nie została podjęta żadna czynność. Po apelacji powoda, jedyną czynnością wykonaną przez Sąd Apelacyjny w Krakowie było doręczenie odpisu apelacji z dnia 23 lutego 2022 r. Dopiero w dniu 14 maja 2025 r. wyznaczony został termin rozprawy apelacyjnej.

W odpowiedzi na skargę z dnia 25 lipca 2025 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi na przewlekłość postępowania, a w przypadku jej uznania o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego

postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Przepis art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu polegające na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W części orzeczeń w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11

lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W orzecznictwie ETPC nie określono jednak sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądowo administracyjna (w) Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym z 2019 r.*, s. 69-70; oraz powołane tam orzecznictwo ETPC). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Dokonując oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, a tym samym czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, sąd – stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość – obok upływu czasu, uwzględnia indywidualne okoliczności sprawy związane z

postępowaniem, ale także okoliczności związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości.

Z analizy przedstawionych dokumentów wynika, że w dniu 11 lutego 2022 r. do III Wydziału Sądu Apelacyjnego w Krakowie wpłynęła apelacja pełnomocnika skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 25 listopada 2021 r., VII U 975/20, w sprawie o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia. Tego samego dnia sprawę zarejestrowano pod sygn. III AUa 306/22 i wylosowano przez System Losowego Przydziału Spraw sędziego sprawozdawcę - referat oczekujący. Dnia 23 lutego 2022 r. odpis apelacji wysłano do pełnomocnika organu rentowego oraz zainteresowanego. W dniu 8 marca 2022 r. wpłynęła odpowiedź organu rentowego na apelację. Po przeprowadzeniu postępowania między instancyjnego dnia 30 marca 2022 r. akta zostały przekazane na kalendarz akt oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnie z kolejnością wpływu. W dniu 27 stycznia 2023 r. sprawę przydzielono sędziemu sprawozdawcy obejmującemu referat oczekujący. Zarządzeniem z dnia 13 maja 2025 r., Przewodniczący Wydziału wyznaczył termin rozprawy na dzień 15 lipca 2025 r. Rozprawa w tym dniu została odroczonej celem wystąpienia do Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie o nadesłanie dokumentów zalegających w aktach rejestrowych zainteresowanego. Od tego momentu sprawa oczekuje na wyznaczenie rozprawy.

W świetle powyższego, od dnia wniesienia apelacji i wydania zarządzenia o wpisaniu jej do repertorium AUa (tj. 11 lutego 2022 r.) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość (tj. 16 lipca 2025 r.), upłynęło prawie 3 i pół roku (dokładnie 3 lata, 5 miesięcy i 5 dni). Wobec przedstawionych czynności w sprawie stanowiącej przedmiot rozpoznawanej skargi należy stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w Krakowie podjął czynności zmierzające do rozpoznania tej sprawy jednak ze znaczną przerwą, a w konsekwencji nie rozpoznał jej prawomocnie do dnia rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Taki stan sprawy nie był spowodowany działaniami podejmowanymi przez strony postępowania w tym przez skarżącą. Prowadzi to zatem do wniosku, że w sprawie III AUa 306/22 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie doszło do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Należy zauważyć, że przedmiotowa skarga związana jest z jednym

z istotnych dla człowieka praw do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a więc nie może zniknąć z pola widzenia konieczność przestrzegania konstytucyjnych i europejskich standardów w tym względzie. Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie wskazywał, że organy orzekające powinny uwzględniać również czynniki leżące poza sądem, a wynikające z zaniedbań systemowych państwa w tym zakresie. Sam fakt braku winy sędziego w sprawnym rozpoznawaniu sprawy nie powinien mieć decydującego znaczenia. Dla strony, czy też uczestnika postępowania nie ma bowiem znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 EKPCz, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

Osobną kwestią jest natomiast ocena żądania skarżącej przyznania sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za powstałą przewlekłość postępowania. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wysokość sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki. Należy także uwzględnić okoliczność, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości, ale ma stanowić swego rodzaju rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Jak wskazuje się w orzecznictwie przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania pełni także rolę sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 marca 2016 r., III SPP 45/16; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

W niniejszej sprawie postępowanie zainicjowane apelacją skarżącej wniesioną dnia 11 lutego 2022 r. toczy się ponad 3 lata i nie zostało prawomocnie

zakończone. Kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę 500 zł za każdy zakończony rok postępowania niezależnie, czy w określonej fazie miała miejsce przewlekłość, czy też nie, przy czym musi być równa co najmniej 2000 zł. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącej, która swoją postawą nie przyczyniła się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Sąd Najwyższy uznał, że na rzecz skarżącej należy zasądzić kwotę 3000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie za okres od 11 lutego 2022 r. do 5 sierpnia 2025 r., a w pozostałym zakresie żądanie skargi oddalił. Wysokość tej kwoty jest proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Kwota 3000 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżącej w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości. Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, czynniki rzutujące na kwestię przewlekłości postępowania oraz rekompensaty związanej z jej stwierdzeniem: stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie dla strony, która wniosła skargę oraz zachowanie się strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Sprawa, której skarga dotyczy ma dla skarżącej znaczenie z uwagi na jej przedmiot. Należy jeszcze wskazać, że zachowanie skarżącej w żaden sposób nie przyczyniło się do przedłużenia postępowania. Wynikający z ustawy obowiązek uwzględniania przez sąd okoliczności, że sprawa ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła skargę na przewlekłość i nie jest zawiła znajduje potwierdzenie w orzecznictwie.

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł, co do przyznania kwoty zadośćuczynienia jak w pkt. 2 sentencji postanowienia.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie

opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm.), orzekł jak w sentencji.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Elżbieta Karska

Marek Dobrowolski

Paweł Wojciechowski

sh

[r.g.]